

Utanmyra småskola

Under senare halvan av 1800-talen när den obligatoriska folkskolan började gälla, var Utanmyra en av de folkrikaste byarna på Sollerön. Det var då många i skolans nybörjarklasser som fick vandra den långa vägen till skolan vid kyrkan. Detta kunde många gånger bli mycket besvärligt med snö och kyla och oplogade vägar. När därtill kom att barnen ofta inte hade kläder och skor som var lämpliga för väderleken var det nära kris många gånger. Att få en egen småskola till byn hade länge varit ett önskemål som framförts till berörda myndigheter.

I januari år 1890 hade saken kommit så långt att kyrkostämman på Sollerön kunde ta ett beslut att en småskola skulle få inrättas i Utanmyra, men på det villkoret att byn skulle skaffa en lämplig lokal. Redan dagen efter kyrkostämmans beslut samlades Utanmyras byamän och beslutade att anta erbjudandet och bygga en skola. Något annat alternativ än ett nybygge fanns inte. Någon byggnad som kunde rymma de ca 30 eleverna fanns inte i byn. Norra Dunder Per Andersson erbjöd sig att ställa erforderlig mark till förfogande för bygget, ett erbjudande som bystämman tog emot med tacksamhet. En fördel med denna mark var att den låg mitt i byn, avståndet till skolan skulle bli lika långt för barnen från Norby som från de som bodde i västra delen av byn. Vid denna tid bodde ca 300 personer i byn varav en tredjedel i skolåldern eller yngre.

Hela byn blev nu delaktig i detta bygge och bidrog efter bästa förmåga. Man samlade ihop det byggnadsmaterial som de olika gårdarna kunde avvara. Alla bidrag antecknades och värderades noga, arbetskraft var heller inte någon bristvara i denna folkrika by. En arbetsdag betalades vid denna tid med 1 krona och 50 öre. Som byggmästare för bygget utsågs Norra Bondpers Per Persson. Det fordrades naturligtvis även kontanta medel för bygget. Bystämman beslutade att uttaxera efter den jord som var och en antecknades för i skattelängden.

Protokoll hållet vid bystämman
med utnämnda byarna, hos
Pont Anders Mattson, den 13^{de}
januari 1890.

§ 1.

L. S. I:å byamännen vid kyrkostämman den
12 dennes af kommunens beviljade en
skolas utflyttnings till byn med vilkor
att byamännen själva bekosta för skolans
erfordraliga byggnader, hade kommunal-
nämndsledamoten Stenro Olaf Olsson
sammankallat byamännen för att be-
skota om grund för byggnaden och be-
slöts:

att till byggnaden erforderligt virke,
och arbete skulle utgå efter den jord
som eges af byamännen och för hvilka
de utgående skatte i inom byn belagna
parter; samt:

att erforderliga kvantiteter invel skulle
utgå efter snattelskrifningslängden.

§ 2.

Erforderlig byggnadsplats erbjöd sig N:o
Lunder Per Andersson att upplåta i västra
sidan om korsvägen vid hans gård mot
erhållande af spillningen från skolas
afträde, hvilket erbjudande af byamännen
antogs. Vidare skulle nämnde Per Anders-
son befrias från deltagande i alla öfriga
kostnader för skolans byggnaden och
skulle han till byn lämna kapskandling

å platan.

§ 3.

Tju Byggnadsen utiings behålligt
N:o Bonden Per Persson i Utömyra.

§ 4

Att förä påhållningar af den byggnaden
utiings J. Erikson och att jämte ofoan-
nande Erikson upprätta den grundbok
efter hvilken byggnaden skall utgöras
vaddes Sturis Olof Olsson för.

§ 5.

Midare beslats att detta protokoll
skulle af alla byggnadsen underskrifvas
hwarefter ingenting vidare på denna
stämma förkom.

Utömyra dag som ofoan.

Sturis Olof Olsson	Bond Mats Olsson
Dunder Olof Andersson	Dunder Danil Persson
Dunder Olof Mattsson	Dunder Amle Andersson
Dunder Lars Larsson	Dunder Mats Andersson
nära Dunder Olof Andersson	Svenj Andersson Olofson
Henny M. Olsson	Bricklän E. Andersson
Bondark Mats Persson	J. Brantone
J. Erikson	J. Olof & Kok.
Per Olof Per Larsson	R. J. Larsson
Sturis Per Per Larsson	Anders A. Andersson
Wick Mats Matt, Larsson	Hindus A. Andersson
Ströf Olof Larsson	Holly as Jons Persson
Olof Larsson	Bes Anders Nilsson
Lars Persson	Bond Mats Andersson
G. Blank.	Ladiv Bonden Per Persson

Det fanns inte mycket kontanta penningar i omlopp vid denna tid, när större delen av tillvaron var baserad på självhushåll. De flesta klarade sina åtaganden till skolan genom att arbeta på skolhusbygget. Av de 360 kr som inflöt i kontanter gick 56,50 till Norra Bondpers Per Persson som byggmästararvode, 200 tegel från Ryssa tegelverk kostade 9 kr, kakelugnen från P Bolin i Leksand kostade 17,80. Två gjutna spishällar gick på 11 kr, Brav Anders fick 10 kr för att ha snickrat katedern o.s.v. Den totala kostnaden för material och arbete slutade på 1966 kr. År 1898 gjordes ytterligare arbeten för ca 350 kr.

Vid en kyrkostämma år 1900 beslutade sockenmännen att inköpa Utanmyra skola som då värderades till 2.331 kr. Denna affär blev dock inte klar förrän år 1904. Då inköptes en hel del inventarier till skolan bl.a. två brandsprutor för 225 kr. Nu blev alltså skolan socknens egendom och byborna fick tillbaka det som investerats i material och arbete. Ja inte riktigt allt, var och en fick nu i kontanta penningar 88 % av det som var och en bidragit med i form av material och arbete. Detta var kanske trots allt betydligt mer än vad de flesta hade förväntat sig när de 14 år tidigare arbetade på skolhusbygget.

Bild från 1919 av okänd fotograf. Lärare: Anders Johan Ekström. Barnen fr.v.Skräddar Erik Danielsson, Anna Björkman, Frida Smith, Lins Sven Larsson, Jons Anna Persson, Rut Hindart, Dunder Linnea Andersson, Gunnar Örjebrant, Carola, Holger Lundberg, Bus Anders Nilsson och Anton Brottare.

Första skoldagen i den nya skolan var onsdagen den 7 januari 1891. Då samlades 31 elever med Brita Andersson som lärare. Hon efterträddes 1895 av Hinders Anders Andersson. Han verkade i tre år innan han övergav läraryrket och blev handlare i byn. 1899 kom Anders Johan Ekström som lärare till skolan och blev kvar till 1925. Nästa lärare blev Anders Lunden som stannade tills skolan lades ned 1938. Sista läsåret hade skolan endast 6 elever. Ekström hade en alldeles egen metod att undervisa i räkning. De elever som kom från Utanmyra till folkskolan vid kyrkan var ofta överlägsna i räkning. Den matematik som Ekström lärde ut 1925 sitter fortfarande kvar, trots att minnet sviker i så många andra sammanhang.

När Ekström slutade år 1925 var det någon av eleverna som föreslog att vi skulle köpa en present åt honom. Sagt och gjort, vi inventerade våra finansiella tillgångar och konstaterade att investeringen i fråga inte fick överstiga 65 öre. Det blev en fin blå kaffeflaska hos Hinders Anders affär i Utanmyra. Att Ekström blev glad var dock ett faktum, troligen mera för omtanken än för presentens marknadsvärde.

Skolan var, och är fortfarande, den enda lokal i byn som kan samla någon större menighet. Detta har, troligen ända sedan den byggdes, varit den givna platsen för sammankomster av alla slag. Bystämmor, familjefester, bröllop och begravningar, de årliga husförhören var också sammankomster som samlade större delen av byns befolkning. När Ruben Daniels och hustrun Maria med gitarren kom blev det ofta glada och gemytliga byträffar. Olika frikyrkliga församlingar har ofta haft sina möten i skollokalen. Vid dessa möten var det nog musiken som många gånger var det som drog de stora skarorna.

Erik Pettersson